

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
ТОШКЕНТ АВТОМОБИЛЬ ЙЎЛЛАРИНИ ЛОЙИХАЛАШ, ҚЎРИШ ВА
ЭКСПЛУАТАЦИЯСИ ИНСТИТУТИ

АВТОМОБИЛЛАРДА ТАШИШ ВА ХАРАКАТ ХАВОСИЗЛИГИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ
АСОСЛАРИ

ФАН ДАСТУРИ

Билим	соҳаси:	30000 – Ишлаб чиқариш техник соҳа
Таълим	соҳаси:	310000 - Мухандислик иши
Таълим йўналиши:	5310600 - Ер усти транспорт тизимлари ва уларнинг эксплуатацияси (автотранспорт)	

Тошкент -2019

Фан дастури Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълими йўналишлари бўйича Ўқув-услубий бирлашмалар фаолиятини мувофиқлаштирувчи Кенгашининг 201__ йил „__“ __ даги __ -сонли баённомаси билан маъқулланган.

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 201__ йил „__“ __ даги __ -сонли буйруғи билан маъқулланган фан дастурларини таянч олий таълим муассасаси томонидан тасдиқлашга розилик берилган.

Фан дастури Тошкент автомобиль йўллари лойиҳалаш, куриш ва эксплуатацияси институтида ишлаб чиқилди.

Тузувчилар:

Арифжанова Н.З. - ТАЙЛКЭИ «Транспорт логистикаси» кафедраси катта ўқитувчиси

Карриева Б.К. - ТАЙЛКЭИ «Транспорт логистикаси» кафедраси катта ўқитувчиси

Тақризчилар:

Худойбергенов С.Қ. – ТошТЙМИ “Темир йўлдан фойдаланиш ишларини бошқариш” кафедраси доценти, т.ф.н. (Турдош ОТМ)

Муродов А.С. – ТАЙЛКЭИ «Транспорт логистикаси» кафедраси катта ўқитувчиси

Фан дастури Тошкент автомобиль йўллари лойиҳалаш, куриш ва эксплуатацияси институти Кенгашида кўриб чиқилган ва тасвир килинган (201__ йил „__“ __ даги „__“ __ -сонли баённома).

I. Ўқув фанининг долзарблиги ва олий касбий таълимдаги ўрни

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёевнинг 2017 йил 28 октябрь куни Тошкент шаҳрига таърифи давомида ва фаоллар билан ўқатилган учрашувида берилган топшириқларнинг баёнини 12-бандига мувофиқ Тошкент автомобиль йўллари лойиҳалаш, куриш ва эксплуатацияси институти томонидан бакалаврият йўналишлари ва магистратура мутахассисликларининг фан дастурлари ҳозирги давр талабларидан келиб чиққан ҳолда янгидан кўриб чиқилди.

Ҳозирги давр шароитида жaxon иктисодиётида автомобиль транспорт асосий ички транспорт хисобланиб, у мамлакатни иктисодий ва ижтимоий ривожланишини таъминлашда етакчи ўринни эгаллайди.

Автомобиль транспорт воситаларини юкори даражада кўлланилиши унинг иктисодиётнинг барча соҳаларида, жумладан, меҳнат бозорида, куриллишда, савдо ва жамият ҳаётининг бошқа жабҳаларида ўз ўрнига эга эканлигини кўрсатади.

Автотранспорт корхоналарида юк ва йўловчиларни ташин хамда ҳаракат хавфсизлигини ташкил этишнинг илгор усул ва воситаларини танлашга алоҳида эътибор берилди.

“Автомобилларда ташин ва ҳаракат хавфсизлигини ташкил этиш асослари” фани мутахассислик фанлар блокига киритилган курс хисобланиб, 4 курсда ўқитилиши мақсадга мувофиқ. Дастурни амалга ошириш учун ўқув режасида кўзда тутилган умумкасбий ва мутахассислик фанларидан етарли билим ва кўникмаларга эга бўлишлик талаб этилади.

II. Ўқув фаннинг мақсади ва вазифаси

Фани ўқитишдан мақсад тайёрланаётган мутахассисга автомобилларда ташин ва уни ташкил этиш соҳасида автомобиллардан юкори даражада фойдаланиш, уларнинг атроф муҳитга таъсирини камайтириш муаммолари хақида назарий ва амалий билимлар бериш, унда фанга, ўз касбига кизиқишни орттириш каби сифатларни шакллантиришдан иборат.

Ушбу фан талабаларни назарий билимлар, амалий кўникмалар, автомобилларда юк ва йўловчиларни ташин хамда ҳаракат хавфсизлигини ташкил этиш жараянларига услубий ёндашув хамда илмий дунёқарашини шакллантириш вазифаларини бажаради.

Фан бўйича талабаларнинг билим, кўникма ва малакаларига кўйидаги талаблар кўйилади. **Талаба:**

- транспортда юк ва йўловчилар йўловчилар ташиннинг асосий элементлари;
- автомобилларни асосий иш кўрсаткичлари;
- автомобиллар иш унумдорлиги;
- йўл ҳаракатини ташкил этишнинг мақсади ва вазифалари;
- йўл шaroитини тасвирловчи кўрсаткичлар ва уларнинг ҳаракат хавфсизлигига таъсири **хақида тасаввурга эга бўлиши;**
- автомобилларни танлаш;
- автомобиллар ҳаракатини ташкил этиши;
- транспортда ортин-тушириш ишларини этиши;
- автомобилларда йўловчилар ташини ташкил этиши;
- йўл-транспорт ҳодисалари таърифи, турларини;
- хавфсиз ҳаракатланиш таъминлашда автомобиллар техник ҳолатининг аҳамиятини **билиши ва улардан фойдалана олиши;**

- автомобиллар иш кўрсаткичларини хисоблаш;
- йўловчилар ташин ишларини тақомиллаштириш;
- йўл-транспорт ҳодисалари ва уларнинг кўрсаткичларини аниқлаш;

– йўл ҳаракатини ташкил этишнинг услубий асослари ва амалий тадбирларини ишлаб чиқиш қўшимчаларига эга бўлиши керак

III. Асосий назарий қисм (маъруза машғулотлари)

1-модул. Автомобилларда ташиш

1-маву. Автомобилларда юк ва йўловчилар ташиш асослари фаининг предмети ва вазифалари. Автомобиль транспортти воситалари

Транспорт тўғрисида асосий тушунчалар, уни Ўзбекистон Республикаси иктисодиёт соҳаларини ривожлантиришдаги ўрни. Республика мустақиллигини мустаҳкамлашдаги транспортнинг асосий вазифалари.

Ўзбекистон Республикасида автомобиль саноати ва транспортни ривожлантириш бўйича ҳукумат қарорлари.

Автомобиль транспортти воситаларининг асосий техник-эксплуатацион хусусиятлари амалиётдаги аҳамияти: динамиклик, ёнгилги, иктисодлиги, бошқарувчанлик, ҳаракат турғуллиги, ўтагонлик, ситимчанлик, мустаҳкамлик, чидамлилиқ, ҳаракат раволиги, ортти-тушириш ишларига мослиги ва бошқалар. Транспорт воситалари таснифи. Автомобиллар ўлчами ва масса кўрсаткичларининг чегаравий ўлчамлари

2-маву. Автомобиль транспортти воситалари иш шароитлари

Автомобиль йўлларининг таснифи. Шаҳар ичи йўл алоқаларининг таснифи. Автобуслар тўхташ жойлари. Автомобиль йўллари ва алоқаларга қўйилган талаблар.

3-маву. Автомобиль транспорттида юк ташиш асослари

Автомобиль транспорттида юк ташишни ташкил этиш асослари. Юк тушунаси. Юкларнинг хусусиятларига кўра таснифланиши. Тара ва унинг хизмати. Тараларга қўйилувчи талаблар. Таралар тури ва уларни маркировкалаш. Контейнерлар ва тагликлар. Юк ҳосил қилувчи ва юк қабул этиувчи жой (пункт) лар. АТК юк ташиш ҳажми ва юк обороти. Юк оқими, унинг эпораси ва схемаси.

4-маву. Ташишни ташкил этишнинг асосий элементлари

Автомобиль транспорттида ташишни ташкил этиш. Автомобилларда йўловчилар ташиш тарифи ва таснифи. Автомобилларда юк ташиш таснифи. Ташишни ташкил этиш тамойиллари.

5-маву. Автомобиль транспортти асосий иш кўрсаткичлари

Умумий тушунчалар. Автомобиль саройи ва ундан фойдаланиш. Автомобиль саройининг таркиби ва қуввати. Маршрутларда автомобилларни ишлатиш: транспорт воситалари юк кўтариш (йўловчилар енгилра олиш) қобилияти ва ундан фойдаланиш, транспорт воситалари катнов масофаси ва ундан фойдаланиш, бир суткада ўртача босиб ўтган масофа, юки ўртача катнов масофаси, юк ташиш ўртача масофаси, йўловчилар алмасув коэффициенти ва йўловчилар ўртача катнов масофаси, йўловчилар ўртача юриш масофаси ва уларнинг алмасиш коэффициенти. Транспорт воситалари иш режими. Ҳаракат тезликлари.

6-маву. Транспорт воситаларининг иш унумдорлиги

Транспорт воситаларининг иш унумдорлиги ва унга таъсир этиувчи асосий техник-эксплуатацион омиллар: автомобилнинг юк кўтарувчанлиги ва ундан фойдаланиш коэффициенти; босиб ўтилган йўлдан самарали фойдаланиш коэффициенти; ўртача юки катнов масофаси; техник, тезлик, ортти-тушириш (чикити-тушиш) вақти.

7-маву. Юк автомобиль транспортти воситаларини танлаш ва ҳисоблаш

Юк автомобиль транспортти воситалари танловига асосий талаблар. Универсал (боргли) автомобиль ва самосвал (ўзи ағдарувчи ёки ортувчи) автомобиллардан фойдаланиш. Автопоезд ва яққа автомобилдан фойдаланиш. Автомобилларда юк ташишининг моки усули. ТВ ҳисоби ва уларни эксплуатация қилиш дастури.

8-маву. Маршрутда ишловчи транспорт воситалари иш ҳисоби

Бир томонлама юкли катновчи маятник маршрут иш ҳисоби. Икки томонлама юкли катновчи маятник маршрут иш ҳисоби. Орқа йўналишда қисман юкли катновчи маршрут иш ҳисоби. Халқасимон маршрут иш ҳисоби. Бир гуруҳ маршрутда юк ташувчи транспорт воситалари иш ҳисоби ва уларнинг ўртача иш кўрсаткичларини аниқлаш.

9-маву. Юк ташишни ташкил этиш тизимлари

Бир турли ҳажми катта юкларни ташиш. Кам микдорли юкларни ташиш. Контейнер ва тагликларда юк ташишни ташкил этиш. Контейнерлар майдони ва алмаштириш пунктлари.

10-маву. Юк автомобилли ҳаракатини ташкил этиш

Автомобиль транспортти воситаси ҳаракатини ташкил этиш тамойиллари. Линияда ташишни ташкил этишга асосий талаблар. Йўл ҳаракати зичлиги. Ҳаракатни ташкил этиш ва унинг чизмаси. Линия иши чизмалари. Хайдовчилар иш режими.

11-маву. Юк ташишда ортти-тушириш ишларини ташкил этиш ва механизациялаш

Ортти-тушириш ишлари таснифи. Ортти-тушириш пунктлари ва уларнинг ўтказувчанлиги. Узоқлиб ташилувчи юкларни ортти-тушириш ишларини ташкил этиш ва уларни механизациялаш. Оғир вазили юкларни ортти-туширишда ишлатилувчи стационар ва кўча крапалар. Юкларни олиш ва уларни суриш жихозлари.

12-маву. Йўловчиларни ташишнинг асосий элементлари

Йўловчилар ташиш автомобиль транспортти. Йўловчилар ташувчи автомобиль саройларининг мулкчилик шакллари. Маршрутлар тизими ва хайдовчилар меҳнатини ташкил этиш. Йўловчилар оқими ва обороти. Шаҳар транспортти шахобчалари. Шаҳарлардаги автобус ишларининг асосий элементлари. Енгил автомобилларда йўловчиларни ташиш.

2-модул. Ҳаракат хавфсизлигини ташкил этиш асослари

13-маву. Йўл ҳаракатини ташкил этишнинг максал ва вазифалари

Автомобиллаштириш, унинг Ўзбекистон Республикаси иктисодий ривожланишига таъсири. Ўзбекистон Республикаси автомобиллаштириш ва йўл тармоқларини ўсиш

кўрсаткичлари. Йўл ҳаракатини ташкил этиш тўғрисидаги асосий тушунчалар «Автомобиль-ҳайдовчи-йўл-атроф-муҳит» тизимининг ўзаро боғлиқлиги. Йўл ҳаракатини ташкил этиш бўйича Ўзбекистон Республикаси ва халқаро меҳёрий ҳужжатлар.

14-мавзу. Йўл ҳаракатининг асосий тавсифлари

Транспорт ва йўл ҳаракатини тавсифловчи асосий кўрсаткичлар. Транспорт оқими жадаллиги ва тартиби, уларнинг йўналишлари, йил, ойлар давомида ва куннинг соатлари мобайнида ўзгариши. Транспорт оқимининг йўл шариотига, жадаллигига нисбатан транспорт воситаларининг тезлигини ўзгариши. Транспорт оқимининг зичлиги, ўтказиш қобилияти ва юланганлик коэффициенти кўрсаткичларини ўзгариши.

15-мавзу. Йўл-транспорт ҳодисалари (ЙТХ) ва уларнинг кўрсаткичлари. ЙТХ таъри турлари, улар миқдори ҳақидаги маълумотлар

ЙТХ ни таҳлил қилишнинг асосий вазифалари. ЙТХ тўғрисидаги маълумотлар йиғиш тизими. ЙТХ ни вужудга келишда йўл шариотининг роли. ЙТХ ни вужудга келишда транспорт воситаларини техник ҳолатини таъсири. ЙТХ вужудга келишда ҳайдовчиларнинг ўрни. Автотранспорт ишлаб чиқариш ва йўл ташкилотларида ЙТХ ни ҳисобга олиш. ЙТХ ни йиғиш ва таҳлил қилишда ЭХМ нинг ўрни. ЙТХ натижасида вужудга келувчи зарарни баҳолаш.

16-мавзу. Йўл шариотини тавсифловчи кўрсаткичлар ва уларнинг ҳаракат хавфсизлигига таъсири

Автомобиль йўлларини мавсумий текшириш ва кундалик назорат қилишни ташкил этиш. Йўлнинг геометрик параметрлари, ҳолати ва жихозланганлик тўғрисидаги маълумотларни йиғиш. Йўлни текширишда ҳаракатланувчи лабораториялардан фойдаланиш. Ҳаракатланиш учун хавфли йўл бўлақларини аниқлаш усуллари. Хавфсизлик коэффициенти. Ҳалокатлик коэффициенти. Ҳаракатланиш учун хавфли бўлақларини аниқлашда статистик ва зиддиятлик вазият усули. Йўл элементларининг фаол, пассив, ҳалокатдан кейинги ва экологик хавфсизлиги.

17-мавзу. Хавфсиз ҳаракатланишни таъминлашда транспорт воситаларини техник ҳолатининг аҳамияти

Автомобилларнинг конструкциясини ҳаракатланиш хавфсизлигини таъминлашда роли. Конструктив хавфсизликга қўйиладиган замонавий талаблар. Транспорт воситалар конструктор хавфсизлик турлари. Автомобилни фаол хавфсизлиги. Автомобилни суёт хавфсизлиги уни баҳолаш. Авариядан кейинги ва экологик хавфсизлик.

18-мавзу. Ҳайдовчи ва унинг ҳаракат хавфсизлигини таъминлашдаги ўрни

Ҳайдовчини характерловчи кўрсаткичлар. Ҳайдовчини руҳий ҳолати ва унинг биологик имкониятлари. Ҳайдовчи меҳнатини ташкил этиш. Ҳайдовчилик касбига муносибликни аниқлаш. Ҳайдовчиларни тиббий кўрикдан ўтказиш. Ҳаракатланиш хавфсизлиги ва алкоголь.

19-мавзу. Ҳаракатни бошқаришнинг техник воситалари

Йўл белгилари. Йўл белгиларини ўрнатилган қўйиладиган умумий талаблар. Йўл белгилари турлари. Йўл белги чизиклари ва ишоралари. Йўл белги чизикларини туширишга

қўйиладиган умумий талаблар. Горизонтал ва вертикал белги чизикларини ишлатиш қоидалари ва ҳаракатни ташкил қилиш. Йўл тўсиклари ва уларни қўлаш шариотлари. Йўллатирувчи қурilmалар. Ҳаракатни ташкил қилишда светофорлардан фойдаланиш. Светофор объектини ҳисоблашда ишлатиладиган асосий тушунчалар. Светофор турлари.

20-мавзу. Йўл ҳаракатини ташкил этишнинг услубий асослари ва амалий талаблари. Давлат ташкилотларининг ҳаракат хавфсизлиги соҳасини бошқаришнинг умумий тизими

Йўл ҳаракатини ташкил этишнинг асосий услубий йўналишлари. Йўл ҳаракатини оператив ташкил этиш ва уларга керакли маълумотлар тўплаш. Хавфсиз ҳаракатланишни ташкил этишда қўшимча полосалар белгилаш усули. Чорраҳаларда ҳаракатни тартибга солишни амалий талаблари. Ҳаракат хавфсизлиги соҳасини бошқариш бўйича махсус ваколатли Давлат бошқарув органлари. Ўзбекистон Республикаси ИИВ давлат йўл ҳаракати хавфсизлиги хизматининг ваколатлари.

21-мавзу. Ўзбекистон Республикаси ИИВ ЙХХББ асосий вазифалари

ЙТХ ларни ҳисобга олиш, таҳлил қилиш, суриштириш ишларини ташкил этиш. Транспорт воситаларини руйхатга олишни ташкил этиш ва ҳайдовчилардан имтиҳон олиш. Йўл-патрул хизматининг асосий вазифалари.

22-мавзу. Автотранспорт корхоналарининг бошқарув тизими ва уларнинг ўзаро боғлиқлиги. Ҳайдовчиларни тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва стажировкаларини амалга ошириш

Автотранспорт корхоналарининг бошқарув тизими ва уларнинг ўзаро боғлиқлиги. АТКлари хизмат бўлимлари; АТК хизматлари ўртасидаги ўзаро боғлиқлик; АТКларда хизматни ташкил этиш бўйича низомилар, АТКларнинг ҳаракат хавфсизлигини таъминлаш бўйича фаоллигини режалаштириш. Автотранспорт корхоналари техника хизматининг ҳаракат хавфсизлигини таъминлашдаги вазифалари. Автотранспорт корхоналарининг ҳодимлар бўлимининг ҳаракат хавфсизлигини таъминлаш бўйича фаолияти.

23-мавзу. Автомобиль йўлларида ҳаракат хавфсизлигини таъминлаш

Автомобиль йўлларида ҳаракат хавфсизлигини таъминловчи йўл ташкилотлари. Йўл қурилиш ташкилотларининг вазифалари; лойиҳалаш ишторкиларининг вазифалари. Автомобиль йўлларидан фойдаланиш ва тузатиш хизматининг ХХ таъминлашдаги вазифалари (йўл-патрул хизмати). Автомобиль йўлларида ХХ ташкил этиш хизмати.

IV. Лаборатория машғулоти бўйича кўрсатма ва тавсиялар.

Лаборатория машғулоти учун кўйидаги мавзулар тавсия этилади:

I-модул бўйича

1. Транспорт воситалари эксплуатация хусусиятлари
2. Юк ташини маршрутирини тузиш
3. Транспорт воситаси унумига техник-эксплуатация кўрсаткичлар таъсири

4. Транспорт воситаларининг маршрутлардаги иш кўрсаткичларини ҳисоблаш
5. Транспорт воситасини таъинлаш
6. Автотранспорт саройининг йиллик ишлаб чиқариш дастурини ҳисоблаш
7. Кам микдордаги юкларни таъинлаш маршрутлаштириш
8. Транспорт воситаси ҳаракат графигини тузиш
9. Йўловчилар оқимини кузатиш ва уни таҳлил этиш
10. Маршрутда ишловчи автобуслар сони ва ҳаракат интервалини аниқлаш

2-модул бўйича

1. Транспорт оқимининг микдори ва таркибини реал йўл-кўча шaroитида аниқлаш
2. Реал йўл-кўча шaroитида аниқланган маълумотларни таҳлил қилиш.
3. Транспорт воситаларининг оний тезлигини мавжуд кўча шaroитида аниқлаш
4. Мавжуд кўча шaroитида аниқланган оний тезликни таҳлил қилиш
5. Реал кўча-йўл шaroитида пидедалар оқимини аниқлаш ва таҳлил қилиш
6. Йўл-транспорт ҳодисаларининг ҳисобга олишнинг бирламчи ҳужжатларини тузиш ва таҳлил қилиш.
7. Транспорт воситаларини техник кўрикдан ўтказиш ҳужжатларини ўрганиш.
8. Ҳайдовчиларнинг диққатини аниқлаш.
9. Йўл ва кўча шaroитларида ўрнатилган техник воситаларни ўрганиш.
10. Техник воситаларни чизмада кўрсатиш.
- 11.

Лаборатория машгулотлари мультимедия қурилмалари билан жихозланган аудиторияда бир академ. гуруҳга иккита ўқитувчи томонидан ўтказилиши лoзим. Машгулотлар фаол ва интерактив усуллар ёрдамида ўтилиши, мос равишда муносиб педагогик ва ахборот технологиялар қўлланилиши мақсадга мувофиқ.

V. Мустақил таълим ва мустақил ишлар

Мустақил таълим учун тавсия этиладиган мавзулар:

1-модул бўйича

1. Ўзбекистон Республикасида автомобиль саноати ва транспортини ривожлантириш бўйича ҳукумат қарорлари.
2. Автомобиль транспорти воситаларининг асосий техник-эксплуатацион хусусиятлари
3. Автомобиль йўлларининг таснифи
4. Юкларнинг хусусиятларига кўра таснифлангани
5. Тараларга қўйилувчи талаблар. Таралар тури ва уларни маркировкалаш.
6. Контейнерлар ва таъликлар.
7. Автомобилларда йўловчилар таъин таърифи ва таснифи.
8. Автомобилларда юк таъин таснифи.
9. Автомобиль транспорти асосий иш кўрсаткичлари
10. Транспорт воситаларининг иш унумдорлиги ва унга таъсир этувчи асосий техник-эксплуатацион омиллар
11. Юк автомобиль транспорти воситаларини таъинлаш ва ҳисоблаш
12. Юк таъини таъинлаш этиш тизимлари

13. Юк автомобиль ҳаракатини таъинлаш этиш
14. Юк таъинда ортиш-тушириш ишларини таъинлаш этиш ва механизациялаш
15. Маршрутлар тизими ва ҳайдовчилар меҳнатини таъинлаш этиш.
16. Йўловчилар оқими ва обороти.
17. Шаҳарлардаги автобус ишларининг асосий элементлари.

2-модул бўйича

1. Ҳаракатни таъинлаш этишда «А-Х-Й-М» тизимининг ўзаро боғлиқлиги
2. ЎзР автомобильлаштириш ва йўл тармоқларининг ўсish кўрсаткичлари
3. Транспорт ва пидедалар ҳаракатини тавсифловчи асосий кўрсаткичлари
4. Транспорт оқимининг жадаллиги ва таркибининг ўзгариши.
5. Транспорт оқимининг зичлиги, йўлнинг ўтказиш қобилияти ва юкланганлик даражаси кўрсаткичларини баҳолаш
6. ЙТХ нинг таърифи, турлари ва уларнинг микдори ҳақидаги маълумотлар
7. ЙТХ ни таҳлил қилишнинг асосий вазифалари ва усуллари
8. Йўл-транспорт ҳодисалари тўғрисидаги маълумотларни йиғиш тизими
9. ЙТХнинг вузудга келишида автомобилнинг, ҳайдовчининг ва йўлнинг ўрни
10. Йўл шaroитини тавсифловчи кўрсаткичлар ва уларнинг ҳаракат хавфсизлигига таъсири
11. Йўлнинг геометрик параметрлари, ҳолати ва жихозланганлик тўғрисидаги маълумотларни йиғиш
12. Ҳаракатланш учун хавфли йўл бўлақларини аниқлаш усуллари
13. Хавфсиз ҳаракатланшнинг таъминлашда транспорт воситалари техник ҳолатининг аҳамияти
14. Транспорт воситаларининг конструктив хавфсизлик турлари ва уларга қўйиладиган талаблар
15. Ҳайдовчи ва унинг ҳаракат хавфсизлигини таъминлашдаги ўрни
16. Ҳайдовчиларни тиббий кўрикдан ўтказиш; ҳаракат хавфсизлиги ва алкоголь
17. Ҳаракатни бошқаришнинг техник воситалари.
18. Йўл белгиларини хар хил йўл шaroитларида қўллаш ва улар ёрдамида ҳаракатни таъинлаш этиш
19. Йўл белги чизикларини туширишга қўйиладиган умумий талаблар
20. Ҳаракатни таъинлашда светофорлардан фойдаланиш

VI. Асосий ва қўшимча ўқув адабиётлар ҳамда ахборот манбалари

Асосий адабиётлар

1. Б.А.Хўжаев-Автомобилларда юк ва йўловчиларни таъин асослари Т.: "Ўзбекистон", 2002
2. Б.А.Хўжаев. Автомобилные перевозки. Т.: "Ўзбекистон", 1991
3. И.В. Спирин. Организация и управление пассажирскими автомобилями перевозками. М.: "Академия", 2010
4. Азизов Қ.Х. "Ҳаракат хавфсизлигини таъинлаш этиш асослари. Т.: "Фан ва технологиялар", 2009-244 б.
5. Йўл ҳаракати қондалари. Т.-2016-77 б.
6. В.И.Конопленко и др. Организация и безопасность дорожного движения. Учеб. для вузов/ В.И.Конопленко. М.: "Высш.шк.", 2007-383 стр.
7. Кременец Ю.А., Печерский М.П., Афанасьев М.Б. Технические средства организации дорожного движения. Учебник для вузов – М.: ИКЦ "Академкинга", 2005 г., 279 стр.

Қўшимча адабиётлар

8. Ш. Мирзиёев. Эркин ва фарвон демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. – Т.: Ўзбекистон, 2016.
9. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш. Мирзиёевнинг "Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Харакатлар стратегияси" тўғрисидаги Фармони ("Халқ сўзи", газетаси, 2017 йил, 8 февраль)
10. Ш. Мирзиёев. Қонун устуворлиги ва инсон маънафатларини таъминлаш – юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови. – Т.: Ўзбекистон, 2017.
11. М.Е.Майборода, В.В.Беднарский. Грузовые автомобильные перевозки. Ростов-На Дону, "Феникс", 2008.
12. В.М.Беляев. Организация автомобильных перевозок и безопасность движения. МАДИ, 2014
13. И.С.Туревский. Автомобильные перевозки. М.: ИД "ФОРУМ-ИНФРА-М", 2009.
14. М.Е.Майборода, В.В.Беднарский. Грузовые автомобильные перевозки. Ростов-На Дону, "Феникс", 2008.
15. «Харакат хавфсизлигини таъминлаш асослари» «Транспорт воситаларини ишлатиш ва таъмирлаш» бакалавр йўналиши бўйича лаборатория ишларини бажариш учун услубий кўрсатма, Тошкент 2009, 24 б.
16. ШНҚ 2.07.01-03 Шаҳар ва қишлоқ аҳоли пунктлари ҳудудларини ривожлантириш ва қурилишнинг режалаштириш. Ўзбекистон Республикаси Давлат архетиктура ва қурилиш қўмитаси Т: 2003, 84 б.
17. Азизов К.Х. «Йўлларда хавфсиз ҳаракатланиш асослари» ўқув қўлланма/ Т., "ТАЙИ", 2004 -71 бет.

Интернет сайтлари

18. http://www.problema-logistic.ru/vid_1.html
19. <http://www.twirpx.com>
20. <http://uchebnikonline.com>
21. <http://edu.logistics-gr.com>
22. LEX.UZ - Ўзбекистон қонунчилиги.
23. www.cag.uz
24. autotrans.uz
25. <https://my.gov.uz>